

Remissvar
Avsändarens ärendenummer:
Fi2026/00577

Finansdepartementet
Fi.ofa.k.remisser@regeringskansliet.se

Vårt ärendenummer: 2026/34
Ert ärendenummer: Fi2026/00577

2026-06-01

Yttrande över "belägg för bromsåtgärder" SOU 2026:20

Tillväxtanalys ska analysera, utvärdera och redovisa effekter av statens insatser för hållbar nationell och regional tillväxt och näringslivsutveckling. Myndigheten ska ta fram beslutsunderlag och rekommendationer för utveckling, omprövning och effektivisering av statliga åtgärder samt, om det är relevant, peka på viktigare målkonflikter. Remissvaret är skrivet utifrån dessa utgångspunkter.

Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser har mottagit rubricerad remiss av Belägg för broms? SOU 2026:20 för yttrande.

Förslaget saknar kontextuell utgångspunkt

Den svenska samhällsmodellen bygger på en långtgående kommunal självstyrelse. En viktig princip i den svenska modellen är att kommunerna har beskattningsrätt genom vilken de kan reglera sina intäkter. Utredningen diskuterar de rättsliga grunderna för att införa sanktioner respektive ekonomiska morötter för kommuner som justerar sina skattesatser. Oaktat att det finns juridiska möjligheter innebär förslaget en inskränkning i den kommunala självstyrelsen.

Som den parlamentariska kommunutredningen konstaterade har balansgången mellan likvärdighet och självbestämmande historiskt präglat debatten om den kommunala självstyrelsens omfattning.¹ Enligt Tillväxtanalys uppfattning borde en så pass ingripande reform som skattebroms ha föregåtts av en mer principiellt driven diskussion om hur staten långsiktigt ser på den kommunala självstyrelsen.

¹ SOU 2020:8, *Starkare kommuner med kapacitet att klara välfärdsuppdraget*. Sid 26.

Kommunerna har en viktig roll i Sveriges företagsfrämjande system

Tillväxtanalys har i tidigare studier konstaterat att kommuner ställs inför stora prövningar vid större ekonomiska chocker. Intrycket är att särskilt mindre kommuner har utmaningar när det gäller kapacitet att hantera sådana situationer. Det gäller såväl vid nedläggning av större arbetsplatser² som vid stora företagsinvesteringar.³ Ur ett nationellt tillväxtperspektiv är det viktigt att de svenska kommunerna har tillräcklig kapacitet. I regel fungerar kommunerna som en central aktör i samarbetet mellan näringsliv, civilsamhälle och myndigheter på olika nivåer. Kommunerna är ansvariga för flera viktiga områden som behöver fungera vid en stor företagsinvestering, exempelvis tillgång till industrimark, planfrågor, bostäder, kommunalteknisk verksamhet, utbildningsfrågor och i bredare bemärkelse frågor om attraktivitet för inflyttning. Vid en stor företagsinvestering krävs i regel att mottagningskommunerna behöver genomföra omfattande investeringar runt det aktuella företaget. Den ekonomiska risken för en enskild kommun kan vara betydande. Vi har också från tidigare studier sett att dessa investeringar innebär en stor ekonomisk belastning för dessa kommuner.⁴ Samtidigt är det ett nationellt intresse att investeringen kan komma på plats i Sverige.

För kommuner med svaga ekonomiska förutsättningar kan incitament som begränsar möjligheterna att höja skatten innebära ett minskat finansiellt handlingsutrymme. Detta kan i sin tur påverka deras förmåga att genomföra nödvändiga investeringar i exempelvis infrastruktur och bostäder. Givet kommunernas centrala roll i sådana investeringar finns en risk att deras långsiktiga kapacitet påverkas negativt, särskilt i ekonomiskt svagare regioner.

Skillnader i kommunalskatt påverkas av strukturella faktorer

Som utredningen påpekar är det trots det kommunalekonomiska utjämningsystemet stora skillnader i kommunalskatt mellan enskilda kommuner. Det kan vara svårt att i detalj fastställa vad som driver dessa skillnader. Faktorer som har betydelse är verksamhetens effektivitet, ambitionsnivåer och kvalitet i verksamheten samt utvecklingen av kommunens skattekraft.

Utjämningskommittén 2022 konstaterar att låg skatt kräver låga kostnader.⁵ Enligt kommittén går det inte att utläsa ur bokslutsstatistiken om kommunerna bedriver verksamheten effektivare än andra eller om det handlar om en lägre ambitionsnivå. Kommittén menar att det troligen är en blandning av faktorer.⁶ Utjämningskommittén 2022 analyserade även bestämningsfaktorer för den lokala tillväxten.⁷ Från analysen dras slutsatsen att kommunernas skattekraft samvarierar med näringsstruktur och utbildningsnivå i nattbefolkningen.⁸ Analysen pekar på att näringsstruktur på lokal nivå påverkas av samhällstrender som är svåra för kommuner att påverka, såsom teknikutveckling och ökad internationell handel.

² Tillväxtanalys, (2023), *Vi måste agera snabbt som ögat*. Rapport 2023:06.

³ Tillväxtanalys, (2024), *"I spåren av en gigainvestering"*. Rapport 2024:11.

⁴ Ibid.

⁵ SOU 2024:50, *Nätt och jämnt – likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn*. Sid 753.

⁶ Ibid. Sid 753.

⁷ Bilaga 6 till betänkandet av utjämningskommittén 2022. *Den lokala tillväxtens bestämningsfaktorer*.

⁸ Ibid. Sid. 49.

Även Kommunutredningen genomförde en analys av kommunernas ekonomi där utredningen först konstaterade att den demografiska utvecklingen kommer att innebära större utmaningar för finansieringen av den framtida välfärden.⁹ Kommunutredningen konstaterade även att den ekonomiska ställningen för gles- och landsbygdskommuner är svagare än för större kommuner. Det gäller ekonomiska nyckeltal som resultat, soliditet och pensionsskulder. Det framkommer även ett tydligt mönster av att kommunalskatterna är högst i avlägsna landsbygdskommuner och lägst i storstadskommuner.

Slutsatsen blir att utvecklingen av den kommunala skattekraften i hög grad drivs av strukturella faktorer som ligger utanför kommunernas egna mandat och handlingsutrymme. Som utredningen själv påpekar behöver kommuner med hög egen skattekraft inte höja kommunalskatten lika mycket som kommuner med lägre skattekraft för att uppnå en önskad ökning av sina intäkter.¹⁰ Utredningens förslag om en straffavgift för kommuner som höjer skatten, samt en premie för kommuner som sänker skatten, är inte adresserade att hantera dessa strukturella skillnader mellan kommuntyperna. Utredningens förslag riskerar snarare att driva på skillnaderna i kommunernas ekonomiska styrka.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören. Föredragande har varit analytiker Ulf Tynelius. I ärendets handläggning har även avdelningschef Håkan Gadd medverkat samt analytikern Kent Eliasson.

Sverker Härd
Generaldirektör

Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser

Postadress: Studentplan 3, 831 40 Östersund

Telefon: 010-447 44 00

E-post: info@tillvaxtanalys.se

Webb: www.tillvaxtanalys.se

Organisationsnummer: 202100-6164

⁹ Se SOU 2020:8, *Starkare kommuner med kapacitet att klara välfärdsuppdraget*. Kap. 7.

¹⁰ SOU 2026:20 *Betänkande av utredningen om incitament för lägre skattesatser i kommunsektorn*. Sid. 100.